

Behandelingsvoorstel voor de commissie Water en Milieu

Onderwerp: Notitie bestrijdingssituatie bever- en muskusratten.

Cie-datum : 20 januari 2003

Cie-nummer: 2003WEM02

Procedure : in GS (na Cie. Vergadering) op: n.v.t.
eerdere behandeling in cie: nee
in PS: nee

inspraak: nee
op:
op:

Behandelend ambtenaar: C.J. Krijger

toestel: 3431

b.g.g.: 3391

Aanleiding notitie.

In de vergadering van de commissie Water en Milieu van 9 december 2002 is toegezegd uw commissie te rapporteren (1^e vergadering in 2003) over de bestrijdingssituatie bij het Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding Utrecht (OLM). Dit mede naar aanleiding van persberichten over een toename van de vangsten van muskusratten in de omliggende provincies.

Organisatie.

De muskusrattenbestrijding kende tot 1986 een landelijk georganiseerde aanpak. In 1986 werd de bestrijding in medebewind aan de provincies overgedragen. Met ingang van 1996 heeft de provincie de bestrijding op grond van de Wet gemeenschappelijke regeling ondergebracht in het Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding Utrecht (OLM). De waterschappen (HDSR, V&E, AGV) participeren bestuurlijk en financieel in het OLM.

Vangstresultaten.

In 1991 was 'de grote landelijke piek' (ruim 430.000 gevangen ratten in NL) in het aantal gevangen muskusratten. Over de gehele linie ontstond daarna een dalende tendens. Ook bij onze provincie (vanaf 1996 OLM) ging het ieder jaar beter. In 1998 was het OLM met gemiddeld 0,41 vangsten per uur (v/u) al dicht genaderd bij de gewenste situatie. Een beheersbare situatie wordt bereikt indien de vangsten minder dan 0,25 v/u bedragen. Voor alle duidelijkheid: hoe minder muskusratten worden gevangen hoe beter.

Vangstresultaten 1997-2002

Jaar	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Doelstelling	0,55 v/u	0,35 v/u	0,30 v/u	0,25 v/u	0,20 v/u	0,60 v/u
Realisatie	0,44 v/u	0,41 v/u	0,48 v/u	0,55 v/u	0,78 v/u	1,05v/u
Vangsten	21753	18541	20786	21961	31794	+/-45000
De exacte cijfers 2002 zijn nog niet bekend						

De positieve tendens werd bij het OLM in 1999 doorbroken. Het is vrijwel onmogelijk een exacte analyse te geven voor de neerwaartse spiraal vanaf 1999. Dat komt omdat een complex van factoren invloed uitoefent op de vangstresultaten die kunnen worden onderverdeeld in interne en externe factoren.

De interne oorzaken betreffen met name de personele aspecten (percentage ziekteverzuim, leeftijdsopbouw / vergrijzing, vacatures) en (de werkwijze van) het management van de organisatie.

Een belangrijke externe factor die nog invloed uitoefent zijn de naweeën van de MKZ-crisis.

De bestrijders zijn tijdens die crisis ca. twee maanden niet in het buitengebied werkzaam geweest. In deze periode is de populatie van muskusratten flink gegroeid. Ook in de buurprovincies (Zuid-Holland, Gelderland) is er een flinke toename van de vangsten te constateren. Het OLM ondervindt hiervan de effecten (toename vangsten) m.n. in de grensgebieden.

Ook wordt de bestrijding bemoeilijkt ten gevolge van natuurvriendelijke inrichting van oevers.

Voorts is er de invloed van de weersomstandigheden. Door het zachte voorjaar en zachte winter in 2001 kon de muskusrattenpopulatie verder groeien. Ook in 1999 en 2000 waren de weersomstandigheden relatief zacht.

Vangstcijfers 2002.

In bijlage I is een overzicht gegeven van de vangsten per rayon periode 1 t/m 12. De cijfers voor de laatste periode (13) moeten nog worden verwerkt. Het gemiddeld vangstresultaat voor het OLM voor 2002 komt uit op ca. 1,05 vangsten per uur. Er zijn ca. 13.000 meer muskusratten gevangen dan in 2001. In september 2002 is als uitvoering van het reorganisatieproces een nieuwe rayonindeling (1 t/m 5) ingevoerd. Indien de vangstresultaten over een langere periode (> 1 jaar) worden gezien kunnen de ontwikkelingen tot in detail per (nieuw) rayon worden geanalyseerd. In deze overgangsfase is dat nog niet mogelijk.

Ontwikkelingen /Reorganisatie.

Om bij het OLM de interne organisatie te verbeteren is in 2000 een reorganisatieproces van start gegaan. In het najaar van 2002 is dit proces in de afrondende fase gekomen. De nieuwe organisatie van het OLM zal in 2003 op volle kracht kunnen functioneren. In de personele sfeer is het reorganisatieproces binnen het OLM is goed verlopen. In 2002 is er sprake van een significante daling van het ziekteverzuim. Bij het OLM zijn veranderingen doorgevoerd in zowel de structuur als in de cultuur.

De verwachting is dat het OLM met de nieuwe organisatie veel slagvaardiger kan opereren. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- ⌚ Rayonambtenaren zullen veel meer dan voorheen in het veld opereren. Op deze wijze kunnen de bestrijders direct worden aangestuurd;
- ⌚ Door inzet van zogenaamde 'Special Forces' (zeg maar 'vliegende keepers') kunnen probleemgebieden gericht worden aangepakt. De organisatie is hierdoor flexibeler geworden;
- ⌚ De rayons zijn opnieuw ingedeeld, en er zijn drie nieuwe rayonambtenaren aangesteld;
- ⌚ Er zijn wijzigingen in de top van het management doorgevoerd;
- ⌚ Vanggebieden zijn per bestrijder opnieuw ingedeeld (680 Km waterlijn per bestrijder).

Verder zal in 2003 het onderzoek worden voortgezet naar mogelijke samenvoeging met Zuid-Holland. Op termijn wordt verdere schaalvergroting met andere provincies voorzien. De bestrijdingsorganisaties zijn ervan overtuigd dat de bestrijding is gediend bij een grootschalige aanpak van de bestrijding. De Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) is deze mening eveneens toegegaan.

Vooruitblik.

De hiervoor geschetste ontwikkelingen betekenen echter niet dat op de zeer korte termijn direct betere resultaten kunnen worden geboekt. De ervaring leert dat bij effectieve bestrijding in eerste instantie de vangsten nog toenemen alvorens een dalende tendens kan worden ingezet. Het is op dit moment nog niet in te schatten of het hoogtepunt van de vangsten nu is bereikt, of dat een verdere stijging moet worden verwacht. Het OLM werkt nu hard aan een inhaalslag ten gevolge van het effect van de MKZ-crisis. De verwachting is dat gezien de huidige vangstresultaten het nog enkele jaren duurt vooraleer het OLM de gewenste beheersbare situatie (<0,25 v/u) bereikt.

Landelijk perspectief.

Indien de resultaten van het OLM in een landelijk perspectief worden geplaatst zien wij een vrijwel identieke ontwikkeling. Landelijk wordt er vooruitgang geboekt in de bestrijding vanaf het jaar 1991. En ook in landelijk opzicht wordt de muskusrattenbestrijding vanaf 1999 geconfronteerd met mindere goede bestrijdingsresultaten. In die zin is de situatie bij het OLM niet uitzonderlijk. In de bijlage zijn twee landelijke overzichten met cijfermateriaal gevoegd.

Beverrattenbestrijding.

De populatie van beverratten is de laatste jaren enorm toegenomen. Doorgaans kwamen beverratten alleen in de zuidelijk provincies voor. De laatste jaren heeft zijn de beverratten de opmars naar de andere provincies begonnen. Op dit moment komen de beverratten voor in alle provincies, met uitzondering van Groningen, Drenthe en Noord-Holland.

Ook werden bij het OLM in 2001 10 exemplaren beverratten gevangen. In 2002 is dat aantal opgelopen tot ca. 50 beverratten. Beverratten gedijen goed bij de zachte winters zoals wij die de afgelopen jaren hebben gekend. Bij strenge winters sterft een groot deel van de populatie.

Tot en met 1998 werd de beverrat uitsluitend op vrijwillige basis bestreden door met name de provinciale muskusrattenorganisaties.

In de jaren 1999-2001 is de bestrijding uitgevoerd op basis van een interim - plan beverratbestrijding.

In 2002 (op grond van een onderzoeksrapport van Alterra) werd de noodzaak van een structurele bestrijding van de beverrat erkend, en zijn hierover op bestuurlijk niveau afspraken gemaakt tussen IPO en Unie van Waterschappen. De beverratten zullen vanaf 2003 (volgens een plan van aanpak) worden bestreden op een zodanige wijze dat deze diersoort binnen 5 a 10 jaar uit ons land zal zijn verdwenen. Daarna zal louter bestrijding nabij de landsgrenzen (voornamelijk met Duitsland) plaatsvinden.

De financiering voor dit plan is rond. De provincie Utrecht draagt voor een deel bij in de kosten van beverrattenbestrijding. De bestrijding van de beverrat is ondergebracht bij de bestrijdingsorganisaties van muskusratten. In totaliteit zijn in Nederland op basis van het plan (vanaf 2003) 14 bestrijders inzetbaar voor de beverrattenbestrijding. Door de 'landelijk coördinator beverrattenbestrijding' wordt bepaald in welke provincies, en voor welke formatieomvang, de beverratbestrijders moeten worden ingezet. Het OLM heeft voor 2003 (gezien de toename van vangsten) een verzoek ingediend om in onze provincie tot bestrijding van beverratten over te gaan. Dit verzoek zal naar verwachting worden gehonoreerd.

Conclusie.

De nieuwe organisatie van het OLM is vanaf 1 januari 2003 volledig operationeel. De nieuwe rayonindeling en nieuwe indeling van de vanggebieden zijn al eerder (in september 2002) ingegaan.

De verwachting is dat de ten gevolge van de reorganisatie doorgevoerde wijzigen goede bestrijdingsresultaten tot gevolg zullen hebben. Het is niet reëel op de zeer korte termijn een daling van de vangsten te voorzien. Het OLM ziet op dit moment de toekomst met alle vertrouwen tegemoet.

In de eerste helft van 2003 zullen wij de **Ontwerp-begroting 2004** van het OLM ter advisering aan uw commissie aanbieden. Wij zullen in het behandelingsvoorstel dan uw commissie nader informeren over de actuele ontwikkelingen bij het OLM voor wat betreft de bestrijdingssituatie.

Bijlagen:

- A. Landelijk (detail)overzicht vangstresultaten 2001-2001
- B. Landelijk overzicht 1987-2001
- C. Overzichten OLM 2001-2002

Wordt geagendeerd:

Ter spreking. De directeur a.i. van het OLM (de heer Richard Engelaar) zal dit agendapunt nog van een nadere toelichting voorzien.